

I ПРЕТХОДНА РАЗМАТРАЊА

У Републици Српској је 2008. године донешен Закон о стварним правима (ЗСП)¹, а чија је примјена почела 1. 1. 2010. год.² Доношењем Закона о стварним правима у Републици Српској извршена је кодификација^{3 4 5} стварног права и дефинитивно укидање својинских односа наслеђених из социјалистичког самоуправљања. Уставни основ за његово доношење утврђен је у Амандману XXXII тачка 6 на Устав Републике Српске, којим је прописано да Република уређује и обезбјеђује својинске и облигационе односе и заштиту свих облика својине.⁶ ЗСП садржи бројне новине у односу на ранији Закон о основним

¹ Службени гласник РС бр. 124/08.

² О доношењу закона уопште: Закон о стварним правима усвојен је на сједници Народне скупштине Републике Српске крајем 2008. године, а објављен је у „Службеном гласнику Републике Српске“, број 124/08. У завршним одредбама наведеног закона регулисано је да Закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Српске“ (Закон ступио на снагу 4. јануара 2009. године), а његова примјена ће почети 1. јула 2009. године. Због великог значаја Закона о стварним правима, посебно стога што он на једном мјесту кодификује сва стварна права и на потпуно нов начин регулише право својине као најважније стварно право исказан је велики интерес, посебно од правничке јавности, како у поступку његовог доношења, тако и за његову практичну примјену. На стручним расправама, које су одржане након ступања на снагу Закона о стварним правима, указана је потреба да се одгоди почетак примјене закона, да би се створиле све претпоставке за његову практичну примјену. Уважавајући ове сугестије, Министарство правде, као обрађивач закона, предложило је Влади, а Влада Народној скупштини Републике Српске, да се одгоди примјена Закона о стварним правима са 1. јула 2009. на 1. јануар 2010. године. Народна скупштина је по хитном поступку донијела Закон о измјенама Закона о стварним правима („Службени гласник Републике Српске“, број 58/09), а којим је мијењан само члан 357, тако да је примјена Закона о стварним правима одгођена до 1. јануара 2010. године. Закон о стварним правима почео је да се примјењује 1. јануара 2010. године и у његовој примјени се испоставило да су прелазне и завршне одредбе, које углавном регулишу питање претварања права управљања, коришћења и располагања у право својине недовољно прецизне и стварају одређене дилеме у практичној примјени ових одредаба. На одређене дилеме у практичној примјени прелазних и завршних одредаба указали су управо они који примјењују Закон, првенствено земљишнокњижне канцеларије основних судова, општине и градови Републике Српске, те велики број грађана са својим притужбама у вези са немогућношћу остваривања својих права по поднесеним захтјевима надлежним судовима. Земљишнокњижне канцеларије основних судова у Републици Српској од 1. јануара 2010. до 1. децембра 2010. примиле су велики број захтјева, а само Земљишнокњижна канцеларија Основног суда у Бањој Луци око 2.500 захтјева у вези са примјеном Закона о стварним правима.

³ Термин кодификација потиче од лат. *caudex* или *codex* која најприје значи комад дрвета, а касније-повезане дрвене плочице на којима се писало, да би на крају значила и књигу са листовима од пергамента. Види: О. Станојевић, *Римско право*, Београд, 2000. стр. 92.

⁴ Кодификација је сакупљање, прибирање појединачних закона и њихово сређивање и уношење у једно јединствено, систематско дјело.

⁵ "Кодификација је законски акт или више аката који потпуно или свеобухватно регулише сва важнија питања једне правне области. Одређена област може бити уређена са више закона који представљају кодификацију или са једним законом, што представља кодификацију у ужем смислу. Предност кодификације доношењем једног законика су у систематизовању норми расутих по многобројним законима и другим изворима права у јединствен законик. Тиме се постиже усклађеност норми и попуњавање правних празнина." О томе: Д. Медић, "Ново стварно право у Републици Српској", Годишњак факултета правних наука, Бања Лука, 2011. стр. 5.

⁶ У БиХ за регулисање стварног права надлежни су ентитети и Брчко дистрикт БиХ. Федерација БиХ стварно право регулише Законом о власничкоправним односима донешеног 1998. године (Службене

својинскоправним односима (ЗОСПО)⁷ из 1980. године. Оне су условљене суштинским промјенама у друштвено-економским односима, преласку од централизоване планске ка тржишној привреди, а посебно укидањем до тада доминантне друштвене својине. Нови правни, тржишни и политички амбијент условио је потребу за регулисањем многих питања која уопште нису била уређена или су пак била уређена неадекватно. Основна намјера законодавца била је да се правни поредак Републике Српске у овој области врати у континенталноевропски правни опсег, гдје грађанско (приватно) право заузима централно мјесто.⁸ Разумљиво, и право пролази кроз транзицију, што је свакако дуготрајан процес. Правни институт државина је у ЗОСПО-у регулисана чл. 70-81., а новим ЗСП-ом чл. 303-323., из чега се лако може закључити да је много више простора овом институту посвећено у новом закону.

новине Федерације БиХ бр. 6/98, 29/03), у Брчко дистрикту БиХ стварно право је регулисано Законом о власништву и другим стварним правима Брчко дистрикта БиХ (Службени гласник Брчко дистрикта БиХ бр. 11/01, 8/03, 40/04).

⁷ ЗОСПО бивше СФРЈ (Службени лист СФРЈ бр.6/80 и 37/90)

⁸ Д. Медић, "Ново стварно право у Републици Српској", *Годишњак...* стр. 5-6.